Warszawa, 10 Lipca 1889 r. № 27 Dnia 22 Lipca 1889 r.

KORRESPONDENT

ROLNICZY, HANDLOWY I PRZEMYSŁOWY.

WYCHODZI JAKO PISMO DODATKOWE BEZPŁATNE PRZY „GAZECIE WARSZAWSKIÉJ."

Za ogłoszenia do „KORRESPONDENTA" pobiera się za pierwszy raz po kop. 10, za następne po kop. 9.

Wystawa rolnicza w Magdeburgu.

Berlin, 10 lipca 1889 r.

W końcu ubiegłego miesiąca zwiedziłem wystawę urządzoną w Magdeburgu przez niemieckie Towarzystwo Rolnicze i przysłuchywałem się połączonym z wystawą obradom tegoż Towarzystwa. Nawał jednak zajęć nie dozwolił mi przesłać wam wcześniéj sprawozdania z téj dla rolnika w każdym razie ciekawéj wycieczki.

Wystawa ta jest trzecią z rzędu; dwie poprzednie odbyły się w r. 1887 we Frankfurcie nad Menem i w r. 1888 we Wrocławiu; jako miejsce wystawy na rok przyszły wyznaczono Strasburg w Alzacyi.

Przegląd okazów, nadesłanych na tegoroczny konkurs rozpoczniemy podług porządku, w jakim umieszczone są w katalogu, tj. od wystawy zbóż i nasion. Tutaj przedewszystkiém zwraca na siebie uwagę piękna kollekcya wszystkich nieledwie odmian zbóż w kłosach i w ziarnach, wystawiona przez słynnego agronoma Rimpau'a ze Schlanstadtu, lecz obok powyższego rolnika spotykamy w tym dziale liczny zastęp najznakomitszych niemieckich hodowców zboża, Hillner'a z Mansfeldu, znanego z korzystnych nadzwyczaj rezultatów, otrzymanych przez krzyżowanie pojedyńczych odmian zboża, oraz Borries'a z Edendorfu, słynnego hodowcę buraków cukrowych i pastewnych.

W dalszym ciągu przychodzimy do rezultatów konkursu rozpisanego przez zarząd niemieckiego Towarzystwa Rolniczego, a tyczącego się najlepszego sposobu utłaczania paszy. Konkurs ten odbył się w trzech oddziałach, a mianowicie: 1) Pasza utłaczana latem; 2) pasza utłaczana zimą, i 3) pasza dołowana. W konkursie tym wzięło udział więcéj niż 30-u rolników, a próby, niejednokrotnie dokonywane na wielkie rozmiary, wypadły po większéj części bardzo zadowalająco. Tak np. donosi jeden z biorących udział w konkursie, Ludolff z Neuhofu, iż deszczem przeciągnięty potraw z 65 morgów dnia 7-go i 8-go listopada r. z. utłaczał podług przepis prassą z Lindenhofu i karmił nim 40 krów. Przy dawce 8 do 10 funtów na sztukę i dzień ani jedno ze zwierząt nie wzdragało się przyjmować nowéj téj paszy. Dawniéj potrzebowano 18 litrów mleka na 1 funt masła, przy utłaczanéj paszy tylko 16; smak masła był dobry. Inny rolnik traktował w podobny sposób przy 9-u stopniach zimna zmarzłe liście buraczane; paszę tę bydło pożerało chętnie, wydajność mleka podniosła się o 2%; masło było wyborne. Zarząd dóbr w Lindenhofie, który buduje te prassy, otrzymał też największą liczbę dla tego działu przeznaczonych nagród. Prassy takie, lecz o cokolwiek odmiennéj konstrukcyi budują także: Dolberg w Rostoku i Mayfarth we Franfurcie nad Menem.

Bogaty jest także dział wyrobów mleczarstwa, oraz przedmiotów potrzebnych do racyonalnego prowadzenia tego przemysłu, który jak w ogóle w całéj Europie, tak zwłaszcza w Niemczech w ostatnich dziesięciu latach do niespodziewanego doszedł rozwoju.

Z powyższym działem sąsiaduje gruppa środków pastewnych i nawozów sztucznych. Pomiędzy pierwszemi spotykamy wyborowéj jakości makuchy z orzechu ziemnego, sezamu, palwiowe i bawełniane, a jako nowość lat ostatnich suszone kiełki słodowe i suszony wywar, oraz suszone wytłoki buraków cukrowych. Wywar ten ma wygląd rozdrobnionego chleba razowego, pachnie i smakuje bardzo przyjemnie, wytłoki zaś w stanie świeżym grubości cienkiego palca, skurczyły się do objętości zapałki i znoszą w tym stanie daleki transport w workach lub zamkniętych wagonach.

W następnym dziale znajdujemy: krezolinę jako środek przeciwko pasorzytom u koni, była i owiec, nikotynę niszczącą skutecznie gąsienice, pchły ziemne, weszki i innych tego rodzaju nieproszonych gości, proszek do tuczenia, antiseptyczną glicerynę do smarowania kopyt końskich, pszenicę zaprawianę strychniną, pigułki przeciwko myszom i szczurom i t. p.

Jednym z najważniejszym i najobficiéj zaopatrzonych działów wystawy jest gruppa nawozów handlowych, wykazująca w katalogu 164 numerów. Na wystawie z r. 1850, która z okazyi trzynastego zebrania niemieckich rolników i leśników odbyła się również w Magdeburgu, jako ciekawość figurowało samo tylko guano, a dzisiaj jedna tylko prowincya saska zużywa rocznie za 25,000,000 marek nawozów sztucznych.

Wszystkie dzisiaj używane nawozy sztuczne reprezentowane są na wystawie w 160 odmianach; w liczbie téj największy udział biorą gatunki palonego wapna, zwyczajnego i dolomitowego, jako też odmiany margla handlowego; dawniéj wysoko cenione mineralne te nawozy w ostatnich 30-u latach zaniedbywane były dla guana i rozmaitych gatunków mąki kostnéj, aż w ostatnim dopiero czasie rolnicy przyszli do przekonania, iż użycie ich dla niektórych gatunków gruntu i uprawy niczém nie da się zastąpić.

Obficie też jest reprezentowana uprawa błot i wszystko co do niéj należy. Obok rozmaitych gatunków torfu do opału spotykamy tutaj ściółkę torfową dla stajni i obór, proszek torfowy dla dezinfekcyi miejsc ustępowych, cegły i płyty torfowe do budowy lekkich ścian, plany i sprawozdania z wykonanéj uprawy błota, oraz wszystkie prawie rośliny uprawne, rosnące na tego rodzaju gruntachi i przynoszące hodowcom niejednokrotnie znaczne korzyści. Tak np. wystawca v. Ostan z Dolxelu pod Gentininem zbiera przy nawozie 400 kilogramów żużli Thomas'a i 600 kilogramów kainitu z hektera 3,170 kilogramów pszenicy ozimėj, 2,420 kilogramów żyta, 2,540 kilogramów pszenicy jaréj, 3,250 kilogramów jęczmienia, 2,480 kilogramów owsa i 80,000 kilogr. buraków pastewnych.

Dział machin i narzędzi rolniczych liczy 200-u wystawców i 2,585 wykazów; w téj liczbie znajduje się w osobnéj szopie umieszczonych i w osobnym drugim katalogu bliżéj opisanych 87 nowo wynalezionych lub przynajmniéj ulepszonych 87 narzędzi; z tego zaś 27 są opielacze dla kartofli, buraków lub zboża, reszta 60 są po części siewniki do nawozu (19), siewniki do zboża (6), machiny do sadzenia kartofli (2), żniwiarki z przyrządami do wiązania mechanicznego (2), kartoflarki (2); po części są to narzędzia do rozmaitych gospodarczych celów, których szczegółowe wyliczenie za wiele zabrałoby nam miejsca; ograniczymy się więc tylko na kilku najważniejszych. Tak np. spotykamy tutaj praktyczny przyrząd do przewożenia pługów, dający się bez trudności przyczepić się do pługa, a zastępujący dotychczas używane na cel ten smyki i wozy; daléj złączony z przodem pługa przyrząd samodziałający do wkładania chociażby najdłuższéj i słomianéj mierzwy i t. p. Pomiędzy siewnikami do rozsiewania sztucznych nawozów zwróciła mianowicie naszą uwagę machina, przeznaczona początkowo do grabienia i przewracania siana, a następnie po zdjęciu belki z przyczepionemi do niéj zębami, dająca się po wstawieniu skrzyni do przyjęcia nawozu, zamienić w siewnik. Żniwiarkę z samodziałającym przyrządem wiążącym, którę dotychczas budowano wyłącznie w Ameryce, przysłała fabryka F. Zimmerman'a z Halli; jest to pierwszy tego rodzaju wyrób niemiecki. Również kartoflarki nadesłano w trzech systemach; jedna z nich, zbudowana przez Augusta Schmidt'a w Berlinie, wymagająca 2 do 3 koni i trzech ludzi do obsługi, wydobywa odpowiednio do rezultatu żniwa 100 do 200 funtów kartofli na minutę, czyści je za pomocą szczotek i sypie do worków.

Za dalekoby mię zaprowadziło choćby pobieżne tylko wyliczanie wszelkich machin i narzędzi rolniczych; każdy z tych okazów w jednym tylko znajduje się egzemplarzu na wystawie, a przedmiotów tych jest razem 2,585. Spotykamy tutaj pługi, brony, walce, opielacze, siewniki i t. p. w najrozmaitszych systemach i rozmiarach. Powszechną zwraca na siebie uwagę rotująca brona, która przy pociągnięciu wpada w ruch wirowy. Przy siewnikach, rozpowszechnionych w Saksonii od

lat 30-u, a w innych okolicach Niemczech dopiero od 20-u lat; widzimy mianowicie staranie fabrykantów, aby te narzędzia uczynić więcéj niż dotychczas przydatnemi także do uprawy pól nierównych i górzystych. Również i przyrządy do wyrobu nabiału znaczny wykazują postęp. Tak np. machina parowa E. Ahlborn'a z Hildeiheimu odtłuszcza mleko, a przytém śmietankę przerabia na masło i masło wygniata; braknie tylko odważenia wyrobu, obwinięcia go w papier i wysłania na miejsce przeznaczenia; lecz i do tego może przyjść z czasem.

Do działu koni zameldowano i dostawiono w komplecie 194 koni rozpłodowych, do połowy ras szlachetnych gorącokrwistych i do połowy ciężkich limfatycznych; do tego przychodzi jeszcze 77 koni użytkowych, przeznaczonych bądź to pod wierzch, bądź też do pociągu.

Bydła rogatego 669 sztuk należy z 340 egzemplarzami do południowo i środkowo-niemieckich ras górzystych, a z 231 zwierzętami do ras nizinnych, do tego przychodzą 3 shorthorny i 88 osobno do konkursu pocigowego zapisanych krów i wołów. O konkursie tym pomówimy późnéj.

Owiec nadesłano ogółem 820; w téj liczbie 388 merynosów z wełną czesankową, 108 z wełną sukienniczą, 309 owiec angielskich mięsnych i 65 owic niemieckich.

Mniéj bogato przedstawia się ze względu na nadzwyczaj gorącą porę dział trzody chlewnéj; spotykamy więc w tym dziale tylko 429, lecz za to wyborowych okazów; wielkie angielskie białe rasy reprezentowane są przez 178, średnie gatunki włącznie krzyżówek (jak i poprzednie) przez 107, Berlischyryisch krzyżówki przez 86, inne rasy, oraz Tamworthy przez 56 sztuk; z czego przypada 1,212 sztuk na Prussy, a 977 sztuk na resztę państw niemieckich.

Nagród pieniężnych przyznano ogółem: dla koni 15,640, dla bydła rogatego 27,775, dla owiec 7,485, dla trzody chlewnéj 3,955, dla drobiu 1,617 marek; oprócz tego kilkadziesiąt medali i kilkanaście nagród honorowych. Rzecz jasna, że w tém miejscu wdawać się nie możemy w choć w pobieżne wyliczanie nagrodzonych wystawców, zaznaczamy jednakowoż, że stosunkowo znaczną ilość nagród na tegoroczném wystawie zdobyły sobie niemieckie kółka rolnicze, do których należą przeważnie drobni właściciele ziemscy; świadczy to o znacznym rozwoju hodowli bydła pomiędzy drobną własnością ziemską.

Przy konkursie, mającym na celu wykazanie największéj działalności bydła rogatego w pociągu i chodzie, para wołów simenthlerskich odbyła 1,350 metrów (około $1^1/_3$ wiorsty) długą drogę w przeciągu 10 minut; ta sama para wykazała też największą siłę w pociągu, poruszając 395 centnarów, spoczywających na trzech wozach związanych z sobą, a ważących razem 27 centnarów. Z pomiędzy krów najszybsza para (Vogelsbergery) potrzebowała do odbycia powyżéj wymienionéj drogi $11^1/_4$ minuty, gdy dwie krowy pochodzące z podnóża gór Harcu pociągnęły największy ciężar, a mianowicie 188 centnarów, spoczywających na 24 centnarowym wozie. Obciążenie wozów stanowiło przy powyższych próbach obok pewnéj ilości kamieni, także około 2,000 sz. kul armatnich, dostarczonych komitetowi przez komendę forteczną.

W trzecim dniu wystawy (23 czerwca) odyyło się ogólne zebranie członków niemieckiego Towarzystwa Rolniczego, w którém pomiędzy innymi wziął także udział pruski minister rolnictwa, baron Lucius Ballhausen.

Z odczytanego na rzeczoném zebraniu sprawozdania dowiadujemy się, że Towarzystwo liczy w roku bieżącym 4,510 członków, którzy po większéj części biorą udział we wspólnym zakupie nawozów sztucznych; konsumcya tych nawozów zwiększyła się znów w porównaniu do roku poprzedniego o 330,000 centnarów.

W czwartym i piątym dniu trwania wystawy zwiedzaliśmy wzorowo urządzone i zagospodarowane majątki ziemskie w bliższéj i dalszéj okolicy Magdeburga. Wrażeniami odniesionemi z téj wielce pouczającéj i ciekawéj wycieczki, podzielę się z wami, jeśli czas na to pozwoli, innym razem.

X

Ocena jakościowa mięsa.

Do powszechnie używanych na pokarm mięsiw należą: wołowina, cielęcina, baranina i wieprzowina; do wyjątkowo używanych: koźlina, konina, sarnina, niedźwiedzina, mięso z zająca i mięso z królików.

Wołowiną nazywamy mięso pochodzące od byka, wołu i krowy.

Cechy mięsa byka są następujące: kolor ciemno-czerwony, konsystencya bardzo ścisła, powierzchnia przekroju zbita i nie nakrapiana, zapach świeży, tłuszcz wewnętrzny śnieżnobiały, a zamiast tłuszczu podskórnego, biała tkanka; powierzchnia stawów różowa, włókna mięsne krótkie i grube, tkanka podskórna ścisła. Mięso z byka wymaga długiego gotowania. Rosół różowy, smak ma podobny do bulionu.

Cechy mięsa z wołu: kolor czerwony, konsystencya delikatnie ścisła, powierzchnia przekroju nakrapiana, zapach aromatyczny, tłuszcz podskórny obfity, tłuszcz wewnętrzny biały lub zlekka żółtawy, powierzchnia stawów różowa, włókna mięsne długie, tkanka podskórna pulchna i przerosła tłuszczem. Mięso z wołu wymaga krótszego gotowania aniżeli mięso z byka. Rosół żółtawy aromatyczny, wykazuje na powierzchni dużo oczek.

Cechy mięsa krowy: kolor czerwony, konsystencya twarda, powierzchnia przekroju zbita i skąpo nakrapiana, bez zapachu, tłuszcz podskórny skąpo odłożony, tłuszcz wewnętrzny żółtawy, powierzchnia stawów różowa, włókna mięsne twarde, tkanka podskórna ścisła. Mięso z krowy wymaga jeszcze dłuższego gotowania aniżeli mięso z byka. Rosół blado-żółtawy, mało aromatyczny, na powierzchni pływa zaledwie kilka maleńkich oczek.

Cechy cielęciny: kolor blady lub blado różowy, konsystencya bardzo delikatna, powierzchnia przekroju pulchna i nienakrapiana, zapach zlekka kwaskowaty, tłuszczu podskórnego nie ma, tłuszcz wewnętrzny różowy, powierzchnia stawów sinawo-ołowiana, włókna mięsne cienkie, tkanka podskórna bardzo pulchna. Przy gotowaniu wydziela zapach aromatyczny. Rosół galaretowaty i niesmaczny.

Cechy baraniny: kolor ciemno-czerwony, konsystencya twarda, powierzchnia przekroju nienakrapiana, zapach aromatyczny, tłuszczu podskurnego nie dużo, tłuszcz wewnętrzny blady i twardy, powierzchnia stawów blado-różowa, włókna mięsne krótkie i ścisłe, tkanka podskórna twarda. Mięso wymaga długiego gotowania. Rosół aromatyczny.

Powyższe cechy posiada mięso z owiec i baranów, mięso zaś jagniąt ma cechy następujące: kolor blady, konsystencya miękka, powierzchnia przekroju nienakrapiana, zapach mleczno-kwaskowaty, tłuszczu podskórnego nie ma, tłuszcz wewnętrzny szarawy lub koloru szafranu, powierzchnia stawów sinoołowiana, włókna mięsne cienkie i pulchne, tkanka podskórna miękka. Rosół niesmaczny, zlekka aromatyczny.

Cechy wieprzowiny: kolor różowy lub ciemno-różowy, a na nogach czerwony; konsystencya miękka, na nogach ścisła, powierzchnia przekroju marmurowa, bez zapachu, słój tłuszczu zewnętrznego gruby, tłuszcz wewnętrzny różowy lub szarawy i miękki, powierzchnia stawów sino-ołowiana, włókna mięsne długie, tkanka podskórna pulchna i tłuszczem przesiąkła. Przy gotowaniu wieprzowiay powstaje z lekka aromatyczny korzenny zapach. Rosół ostry, niesmaczny.

Cechy koźliny: kolor ciemno-ceglasty, konsystencya ścisła u młodych, a pulchna u starych kóz, powierzchnia przekroju nienakrapiana, zapach specyficzny w szczególności po dodaniu kwasu siarczanego; tłuszczu podskórnego nie ma, tłuszcz wewnętrzny żółtawy, śluzowaty, z odrębnym zapachem; powierzchnia stawów perłowa, włókna mięsne długie, szerokie i grube, tkanka podskórna ścisła. Wymaga długiego gotowania. Rosół blady ze specyficznym zapachem.

Powyższe cechy posiada mięso z kozłów i kóz; mięso koźląt odznacza się temi samemi cechami co i mięso jagniąt, tylko włókna mięsne ma dłuższe.

Cechy koniny: kolor ciemno-czerwony, konsystencya bardzo ścisła, powierzchnia przekroju nienakrapiana, zapach muszkatelowego kwiatu, tłuszczu podskórnego nie ma zwykle, tłuszcz wewnętrzny blado-żółtawy, powierzchnia stawów ciemno-różowa, włókna mięsne krótkie i połączone w długie, a cienkie pęczki, tkanka podskórna ścisła. Wymaga długiego gotowania. Rosół z zapachem muszkatelowego kwiatu. Smak słodkawy.

Cechy sarniny: kolor jasno-ceglasty, konstystencya delikatnie ścisła, powierzchnia przekroju matowa, zapach zwierzyny, tłuszczu podskórnego nie ma, tłuszcz wewnętrzny blady miękki, powierzchnia stawów blado-różowa, włókna mięsne długie, tkanka podskórna delikatna. Gotowania wymaga umiarkowanego. Rosół zapachu odrębnego (zbliżony do zapachu młodéj baraniny).

Cechy niedźwiedziny: kolor czarniawo-ciemno-czerwony, na nogach jeszcze ciemniejszy, konsystencya twarda, powierzchnia przekroju słabo marmurowa, zapach korzenny, tłusz podskórny w znacznéj ilości, tłuszcz wewnętrzny szary i twardy, powierzchnia stawów ciemno-różowa, włókna mięsne krótkie, szerokie i grube, tkanka podskórna bardzo ścisła. Gotowania wymaga szczególniéj długiego. Rosół niesmaczny, zapachu zbliżonego do dziegciu.

Cechy mięsa z zająca: kolor krwi żylnéj, konsystencya łykowata, powierzchnia przekroju ziarnista, zapach krwi, tłuszczu podskórnego nie ma, tłuszcz wewnętrzny krwisty, powierzchnia stawów sino-ołowiano-krwista, włókna mięsne długie i cienkie, tkanka podskórna ścisła. Gotowania wymaga długiego. Rosół ze specyficznym zapachem.

Cechy mięsa z królików: kolor biały, konsystencya miękka, powierzchnia przekroju pulchna, zapach słaby nieokreślony, tłuszczu podskórnego nie ma, tłuszcz wewnętrzny przedstawia się jak masło, powierzchnia stawów sina, włókna mięsne cienkie, tkanka podskórna delikatna. Gotowania wymaga krótkiego, rosół delikatny.

(Dalszy ciąg nastąpi.)

PROGRAM

wystawy rolnictwa i przemysłu drobnego

gub. Wileńskiéj, Grodzieńskiéj i Mińskiéj w WILNIE.

(Dalszy ciąg—patrz № 26.)

Dział III. Płody rolne.

Gruppa 1. Zboża: pszenica, żyto, owies, jęczmień, proso, gryka, groch, soczewica i t. p. w ilości niemniéj 40 funtów każdego gatunku, nadto po snopie rośliny, zżętéj po dojrzeniu.

Gruppa 2. Rośliny pastewne: a) koniczyna, lucerna, esparceta, tymotejka, wyka i t. p.; b) kukurydza pastewna, żywokost kaukazki, i w ogóle wszystkie uprawne, jako też zalecane do uprawy, dziko rosnące rośliny; c) okopowiny pastewne: kartofel, buraki, marchew, turneps i t. d. Nasiona traw należy wystawić w ilości przynajmniéj 40 funtów, nadto pęczki traw zebranych podczas okwitania. Nasion okopowin trzeba dostarczyć przynajmniéj po 5 funtów, korzeni przynajmniéj po 5 sztuk każdego gatunku.

Uwaga. Można też wystawić próby paszy.

Gruppa 3. Rośliny fabryczne i handlowe: tytuń miejscowy w nasionach (1 funt) i papuszach; kartofle gorzelnicze po 40 funtów każdego gatunku; len i konopie (nasion 40 funtów i garść łodyg); chmielu w szyszkach 40 funtów.

Gruppa 4. Rośliny: a) oleiste: rzepak, rzepik, lallemancya, słonecznik, mak, gorczyca, len, konopie i t. d., w ilości przynajmniéj 40 funtów; b) miodowe, farbierskie, aptekarskie (kmin, anyż, zebrane w czasie zdatności do użycia).

Ekspertyza nasion będzie dokonana podług metody stacyj doświadczalnych, z określeniem % składników, domieszek, wagi gatunkowéj, oraz zalet technicznych i gospodarczych.

Dział IV. Płody ogrodnicze i leśne.

Oddział I. Owocarstwo.

Gruppa 1. Wzory płonek, sadzonek i dziczek drzew i krzewów owocowych, po 5 sztuk każdego gatunku co najwięcéj.

Gruppa 2. Nasiona drzew owocowych i krzewów własnéj hodowli, po 1 funcie co najmniéj.

Gruppa 3. Kollekcya owoców po 10 sztuk co najmniéj każdego gatunku. Winne grona dojrzałe w ogrodach lub oranżeryach.

Gruppa 4. Owoce suszone, konserwy i leguminy.

Gruppa 5. Napoje owocowe: wody, nalewki i wina.

Gruppa 6. Próby najużywańszych lekarstw w kształcie apteczki domowéj, zbiór najużywańszych środkśw weterynaryjnych.

Oddział II. Ogrodownictwo ozdobne.

Rośliny i nasiona w ogóle.

Oddział III. Warzywa.

Gruppa 1. Nasiona warzyw po 1 funcie przynajmniéj roślin upowszechnionych i po $^1/_8$ do $^1/_4$ funta rzadkich.

Gruppa 2. Warzywa: kapusta, kalarepa, rzepa, brukiew, rzodkiew, buraki, marchew (co najmniéj po 4 sztuki); kartofle ogrodowe niemniéj niż po ½ czetweryka każdego gatunku; pietruszka, pasternak, selery, redyska, pory, pomidory, karczochy (po 10 sztuk przynajmniéj); arbuzy, dynie, tykwy (po 2 sztuki); groch ogrodowy, fasola w nasionach i t. d. (po 5 funtów każdéj rośliny); zielenina ogrodowa w świeżych lub zasuszonych pęczkach i w nasionach, przynajmniéj po 1 funcie; grzyby szampiony i t. d.

Gruppa 3. Jedwabnictwo.

Oddział IV. Leśnictwo.

Gruppa 1. Nasiona drzew i krzewów liściastych i iglastych, po 1 funcie każdego gatunku co najmniéj.

Gruppa 2. Płonki, sadzonki i szczepy drzew liściastych i iglastych, używanych do zagajania.

Gruppa 3. Narzędzia i przyrządy używane w gospodarstwie leśném.

Gruppa 4. Kollekcya cząstkowa drzew i krzewów ze sztucznie otrzymanego lasu.

Gruppa 5. Plany, mappy, rysunki i fotografie sztucznie wyhodowanych drzew i krzewów. Zielniki drzew i krzewów, używanych do zagajania.

Gruppa 6. Próby i zielniki drzew i krzewów z lasu naturalnego.

Gruppa 7. Narzędzia i przyrządy, używane do ochrony i eksploatacyi lasów naturalnych.

Gruppa 8. Przyrządy do taksowania i w ogóle do urządzania lasów.

Gruppa 9. Opis oddzielnych gospodarstw leśnych.

Gruppa 10. Produkta suchego przerobu drzewa: dziegieć, smoła, terpentyna i t. d, (*D. n.*)

Literatura rolnicza.

KRAJOWA:

Fr. Gawroński. *Uprawa roślin przemysłowych.* Z drzeworytami w tekście. Warszawa. Dodatek do *Rolnika i Hodowcy.*

Praca ta znanego na polu literatury naszéj rolniczéj autora zawiera mnóztwo cennych wskazówek, tyczących się uprawy roślin przemysłowych, a tém mianowicie różni się korzystnie od wielu innych dzieł tego rodzaju, że uwzględnia przedewszystkiém miejscowe warunki.

St. Rewieński. *Chmiel, jego uprawa i użycie.* Tłómaczenie z niemieckiego C. Trunwirth'a. Z 32 rycinami w tekście. Warszawa. Nakład Gebethnera i Wolffa. 1889 r.

Praca ta Trunwirth'a uwieńczona została na konkursie w Norymberdze.

ZAGRANICZNA:

Blomeyer, dyrektor rolniczego instytutu przy uniwersytecie lipskim *Die cultur der landwirtschaftliches Nutzpflanzen.*

W przedmowie do powyższego dzieła objaśnia z praktyką trybu gospodarczego znakomicie obeznany autor, że postawił sobie zadanie pisać dla praktycznego rolnika, ztąd też trzymał się innéj drogi, niż zwykle używanéj w książkach naukowych. Nie rozpoczyna więc swéj pracy ogólnym poglądem na uprawę, nawóz, siew, rozwój roślin i t. p., lecz po krótkim wstępie, omawiającym odmiany zboża, zmiany siewu, nawóz zielony i płodozmian, — wkracza natychmiast w jądro rzeczy i prowadzi nas na pole przeznaczone pod uprawę żyta. Tutaj zapoznajemy się z właściwościami rośliny żyta, jéj wymaganiami co do gruntu, klimatu, nawozu, płodozmianu, uprawy, jako też z niezbędną do jéj rozwoju ochroną przeciwko zwierzęcym i roślinnym jéj wrogom; z tém łączy się opis żniwa, oraz spodziewanego wyniku zbioru w słomie i ziarnie. W ten sam sposób zapoznajemy się z innemi gatunkami zbóż, do których zaliczone są także kukurydza i proso, daléj następują rośliny okopowe, a w końcu pastewne. Wszystkie odkrycia, które w najnowszym czasie przyniosła wiedza na polu korzystniejszego rozwoju roślin uprawnych, podaje nam autor, jedna z największych niemieckich powag rolniczych.

ROZMAITOŚCI.

Rolnictwo na wyspach Samoańskich. Amerykański konsul generalny Sewell donosi ministeryum spraw zewnętrznych w Washingtonie o niemieckich plantacyach na wyspie Samoa i maluje ciekawy obraz podzwrotnikowego rolnictwa, różniącego się znacznie od naszych zwyczajów. Niemieckie plantacye obejmują największą część uprawnéj ziemi na północnéj stronie wyspy Upolu. Największa plantacya pokrywa cały zachodni koniec wyspy, zajmuje obszar 3,260 akrów i otoczona jest morzem na przestrzeni sześciu mil angielskich. Wszystkie plantacye mają obszaru 9,260 akrów i różnią się znacznie pod względem swego charakteru; od wybrzeża wznoszą się do stoków gór, z których spadają liczne strumyki. Są one starannie odmierzone, a piękność krajobrazu i urodzajność są niezrównane. Znajdują się one w wysokiéj kulturze i wydają wszystko co tylko rośnie pod zwrotnikiem. Obsadzone są po większéj części palmami kokosowemi, w celu otrzymania kopry, ususzonego jądra orzecha. Roczna produkcya kopry wynosi 500 do 600 tonn. Przemiana silnie zarosłéj drzewami wyspy w ziemię uprawną nasuwa wielkie trudności. Po wyhodowaniu drzew zbiera się przez trzy lata z rzędu bawełnę. Następnie sadzi się drzewa kokosowe i sieje trawę; aż do czasu, w którym drzewa podrosną do tego stopnia, iż bydło wypuścić można bezpiecznie do plantacyi, zbiera się jeszcze cokolwiek bawełny. Po sześciu latach wpędza się bydło, bo drzewa wtenczas tak już są silne, iż zwierzęta uszkadzać ich nie mogą. W siódmym roku drzewa zaczynają rodzić, w roku 15-m dosięgają punktu kulminacyjnego produkcyi. Trawa rośnie na wyspach Samoa bujnie, susza jest nieznana, a bydło znajduje pod plantacyami kokosowemi obfite pożywienie. W dwóch największych plantacyach znajduje się 1,600 sztuk bydła, sprowadzonego po większéj części z Australii i Nowéj Zelandyi, bardzo dobrego gatunku. Również i wyborowe konie spotkać można na wyspach Samoa. Obok orzechów kokosowych i bawełny najważniejszym płodem jest kawa, któréj uprawa opłacając się najlepiéj, zwiększa się z rokiem każdym. Kawa ta osiąga dobre ceny na targu hamburskim, dokąd ją wywożą przeważnie. W plantacyach zatrudnieni są importowani robotnicy, ponieważ krajowcy nie chcą pracować. Robotnicy przybywają po większéj części z Nowych Hebrydów, z wysp Salomona, z Nowéj Brytanii i Nowéj Irlandyi, a po części także z wysp Ellice i Gilberta. Handel siłami roboczemi znajduje się po większéj części w ręku Niemców i zachował jeszcze wiele z dawniejszéj swéj grozy. Robotnicy przyjmują się na trzy lata, po upływie którego czasu powinni być odstawieni do swéj ojczyzny. Często jednakowoż tak się nie dzieje, i nieszczęśliwych wysadzają na ląd pomiędzy szczep nieprzyjacielski, który ich morduje lub

obraca w niewolników. Mężczyźni, kobiety i dzieci otrzymują zapłatę trzech dollarów miesięcznie, wypłacaną w towarach. Po wylądowaniu na wyspach Samoa przedstawia się robotników konsulowi, który dbać powinien o to, aby nikt przeciwko swéj woli nie został na ląd wysadzony. Obchodzenie się z robotnikami plantacyj jest po większéj części dobre. Robotnicy mają porządne mieszkanie i otrzymują ryż, suchary i owoce drzewa chlebowego jako pożywienie. Godziny robocze przestrzegane punktualnie, a w niedziela stanowi dzień wolny od pracy. Około 750-u takich robotników zatrudnionych jest na rozmaitych plantacyach.

x

Sprawozdanie tygodniowe.

Bank Kredytowy Donimirski, Kalkstein, Łyskowski i Sp. w Toruniu.

Toruń, dnia 15 lipca 1889 roku.

Powietrze mieliśmy przez cały tydzień piękne. Wczoraj i dziś deszcz.

W New-Yorku były targi zbożowe przez większą część tygodnia bardzo mocne, ceny podwyższały się z dniem każdym, aż nagle pod koniec nastąpiła nagła zmiana, tak, że ostatnie notowanie wyższe jest zaledwie o 1 cent od notowań zeszłotygodniowych. Zapasy kontrolowane zmniejszyły się o blizko $1\frac{1}{2}$ miliona buszli i wynoszą obecnie 13,956,000 buszli pszenicy w stosunku do 23,032,000 przed rokiem.

W Anglii powietrze ciepłe z przepadającemi deszczami. Na targach zbożowych panowała tendencya mocna, przy dobréj chęci do kupna. Ceny notowano na wszystkich rynkach wyższe.

We Francyi pozostały ceny prawie bez zmiany, sprzedający stawiali wprawdzie cokolwiek wyższe żądania, nabywcy jednakże płacić ich nie chcieli.

Belgia miała targi dość mocne.

W Hollandyi usposobienie słabe przy chwiejnych cenach.

Berlin notował ceny raz wyższe, to znowu niższe, ostateczny rezultat był bez zmiany.

Na targu naszym pozostały i ceny i usposobienie przeszłotygodniowe, rzepaki tylko bardzo były poszukiwane i znacznie w cenie się podniosły.

Płacono za 1,000 kilogramów:

NAZWA ZBOŻA	w funtach hollenderskich	Marek	Rub. za pud przy kursie 208
Pszenicy transito	120—133	120—135	0,94—1,06
„ krajowéj pstréj	120—128	156—164	
„ „ pstréj	126—131	164—166	
„ „ jasnéj	120—126	160—168	
„ „ wyborowéj	128—133	168—170	
Żyta transito	115—125	80— 90	0,63—0,71
„ krajowego	115—122	128—134	
„ „	122—125	136—138	
Jęczmienia transito		85—110	0,67—0,87
„ krajowego		105—130	
Owsa ruskiego transito		85— 95	0,67—0,75
„ krajowego		130—140	
Grochu transito		90—125	0,71—0,99
„ na paszę		120—125	
„ wrzącego		130—145	
„ Victorya		125—145	
Rzepaku transito		235—245	1,86—1,94
„ oclonego		245—260	
Rzepiku		— —	
Łubinu niebieskiego oclon.		80— 90	0,63—0,71
„ żółtego		80— 90	0,63—0,71
Wyki czarnéj	za 50 kilogr.	90—110	0,71—0,87
Kuchu rzepakowego		6,00—6,50	0,94—1,02
„ lnianego		6,00—6,40	0,94—1,01
Otrąb pszennych		3,60—3,80	0,66—0,59
„ żytnich		4,00—4,15	0,63—0,65
Koniczyny czerwonéj		30— 45	4,70—7,05
„ białéj		20— 40	3,10—6,20
Tymotki		22— 25	3 44—3,90

W Hamburgu targi na okowitę były spokojne ceny prawie bez zmiany. Płacono:

			co odpowiada franko Aleksandrowo po potrąceniu wszelkich kosztów i wartości becz. za wiadro 80%.	przy kursie 208.
loco bez beczki	marek	$20\frac{1}{2}$	kop.	30
w beczk. kontr. loco	„	$21\frac{1}{2}$	„	33
na lipiec	„	$21\frac{1}{2}$	„	33
na lipiec-sierpień	„	$21\frac{1}{2}$	„	33
na sierpień-wrzes.	„	$22\frac{1}{4}$	„	37
na wrześ.-paźdz.	„	23	„	40
na paźdz.-listop.	„	$24\frac{1}{2}$	„	42

DZISIEJSZE KURSA BERLIŃSKIE:

Ruskie banknoty	207.15	marek
Pszenica na lipiec	186.00	„
„ na wrzesień-październik	186.00	„
„ New-York	88.25	„
Żyto loco	150.00	„
„ na lipiec-sierpień	150.00	„
„ na wrzesień-październik	153.70	„
„ na październik-listopad	155.70	„
Oléj rzepak. na lipiec	61.00	„
„ „ na wrzesień-październ.	60.10	„
Okowita 50 m. loco	56.00	„
„ 70 m. loco	36.50	„
„ 70 m. na lipiec-sierpień	—.—	„
„ 70 m. na wrzesień-paźdz.	34.70	„

CENY ŚREDNIE w WARSZAWIE ZE ŹRÓDŁA URZĘDOWEGO.

Za czas od 15 do 22 lipca.

Pszenica	korzec	—.—.—
Żyto	„	—.—.—
Owies	„	—.80.—.90
Jęczmień	korzec	3.75—0.00
Gryka	„	.——4.50
Groch polny	„	5.50—6.50
Rzepak letni	„	8.00
Rzepak zimowy	„	9.50
Wół najlepszy	rubli	112
Wół średni	„	90
Wołowina polędwica	f. k.	18—22
Cielęcina		12—14
Wieprzowina		12—18
Baranina		10—13
Łój wołowy		12—14
Słonina		——16
Sadło świeże		18
Smalec wieprzowy		20
Indyk żywy		100—135
Indyk bity		0.00—0.00
Perliczka bita		.——0.00
Kaczka bita		50—60
Kura bita		60
Kasza pszenna	garniec	—.30
Kasza perłowa	„	—.32
Kasza grycz. drob.	„	—.24
Kasza gr. zwycz.	„	—.24
Kasza jęczmienna	„	.15
Kasza jaglanna	„	—.25
Kasza owsiana	„	—.25
Mąka żytnia razowa	pud	1.00
Mąka żytnia pytlowa	„	1.45
Mąka pszenna Nr. 000	„	2.30
Mąka pszenna krupcz.	„	2.45
Mąka gryczana	„	1.10
Mąka ziemniaczana	„	2.70
Otręby żytnie	„	60
Otręby pszenne	„	55
Chleb żytni	funt	2
Chleb sytny	„	$3\frac{1}{2}$
Chleb pszenny	„	$6\frac{1}{2}$
Chleb lepszy	„	$7\frac{1}{2}$
Mleko świeże	garniec	30
Mleko zbierane	„	12
Masło świeże	funt	25—35
Masło solone	„	25—30
Smietany	garniec	.48—.60
Cukier kostkowy	funt	$15\frac{1}{2}$
Kawa	„	60—65
Jaj kopa	kop.	90

Kapusty głowa	kop.	3— 5
Kartofli korzec	rub.	1.52—2.00
Buraków korzec	rub.	2.40
Sól	pud kop.	45—50
Pieprz	funt kop.	54
Octu zwyczajnego	kw. k.	5
Octu stołowego	kw. kop.	10
Spirytus czysty	wiadro	11.50
Spirytus 78 pr.	„	8.65
Okowita 40 pr.	„	4.55
Wódka 10 pr.	„	8.65
Wódka 6 pr. szum.	„	4.55
Siemie lniane	garniec kop.	20
Siemie konopne	garn. „	15
Chmiel krajowy	pud rub.	28.—
Chmiel zagranicz.	„ „	38.—
Swiece stearyn.	funt kop.	23
Drzewo twar. sąż. kub.	rub.	17.50
Drzewo opał. sosn. za sąż. kub. zawier. $182\frac{1}{2}$ ang. stóp. kub.	rub.	1350
Piwo zwyczajne	wiadro kop.	50
Piwo bawarskie	„ „	1.—
Oléj lniany	pud rub.	4.20
Oléj konopny	„ „	5.50
Oléj rzepakowy	„ „	4.20
Oléj oczyszczony	„ „	5.40
Wosk	funt „	$57\frac{1}{2}$
Mydło zwyczajne	„ kop.	11
Mydło szare	„ „	9
Płótno konopne	arsz. „	20
Płótno lniane	„ „	25
Len	pud rub.	8.—
Konopie	„ „	6.—
Skóra końska	sztuka	2.25—4.—
Skóra cielęca	„	10.—12.—
Stal krajowa	pud	5.60
Stal angielska	„	10.40
Żelazo kute	„	2.10
Żelazo walcowane	„	1.90
Węgiel kam. kraj.	pud kop.	15
Koks z fabryki gazu z dostawą	czetw. kop.	1.32
Węgiel angielski	czetwiert'	1.80
Nafta kaukazka	garniec kop.	27
Płacono za dzień roboty wyrobnikowi	kop.	60
Wyrobnikowi z koniem	rub.	2.50
Wyrobnikowi z 2 końmi		4.50

W Drukarni Gazety Warszawskiéj. — Дозволено Цензурою. — Варшава 15 (22) Іюля 1889.